Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos

COM (2008) 543 galutinis – 2008/0211 COD

(2009/C 277/10)

Pranešėjas **Richard ADAMS**

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2009 m. sausio 12 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos

COM (2008) 543 galutinis – 2008/0211 COD.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. balandžio 17 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Richard Adams.

453-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. gegužės 13–14 d. (2009 m. gegužės 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 173 nariams balsavus už, 14 – prieš ir 5 susilaikius.

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai vertina šią gerokai pavėluotą direktyvą, kuria bus nustatyti mokslo tikslais naudojamų gyvūnų atrankos, naudojimo ir elgesio su gyvūnais standartai ir taisyklės, bet abejoja, ar priėmus direktyvą iš tikrųjų pavyks pakeisti mokslo tikslais naudojamus gyvūnus kuo nors kitu, sumažinti naudojamų gyvūnų skaičių arba pagerinti jų naudojimo sąlygas. Todėl Komitetas be visų kitų nuomonės tekste pateikiamų rekomendacijų norėtų atkreipti dėmesį į keletą svarbiausiųjų.

1.2. Komisija turėtų atidžiau kontroliuoti, kiek gyvūnų naudojama mokslo tikslais. Tam gali prireikti naujų, atskiriems sektoriui pritaikytų duomenų rinkimo ir kontrolės metodų, ir kai kurie iš jų nepateks į šios direktyvos taikymo sritį.

1.3. Direktyvoje turėtų būti reikalaujama visose valstybėse narėse suderinti mokslinių tyrimų peržiūras, taip pat reikėtų nustatyti, kad visų valstybių narių kompetentingose institucijose būtų sukurtos ir tvirtinant projektus bei išduodant leidimus procedūroms realiai naudojamos duomenų bazės, kuriose būtų kaupiama informacija apie bandymus, atliekamus su gyvūnais.

1.4. Europos alternatyvių bandymų metodų tvirtinimo centro vaidmuo turėtų būti išplėstas: jis turėtų ne tik padėti atlikti mokslinius tyrimus, bet ir būti vienu svarbiausių koordinatorių. Reikėtų įsteigti Europos Sąjungos kompetencijos centrą, kuris visose gyvūnų naudojimo srityse (taip pat fundamentiniams tyrimams medicinoje) propaguotų ir teiktų pirmenybę „trijų R“ principui. Šis visuotinis principas – gyvūnų naudojimo pakeitimas, mažinimas ir jo sąlygų gerinimas (angl. Replacement, Reduction and Refinement) – pirmą kartą įvestas 1958 m.

1.5. Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į „sunkius“ bandymus ir stengtis ieškoti humaniškų alternatyvų. Procedūros galinčios sukelti intensyvų skausmą, kančią ar baimę turėtų būti atliekamos tik tuo atveju, jei nėra kitų veiksmingų alternatyvių tyrimų, kuriuos naudojant būtų galima ištirti kai kurias žmogaus sveikatą labai žalojančias ligas. „Intensyvi“ kančia ar baimė yra stipresnė už tą, kuri direktyvos klasifikacijoje yra įtraukta į „sunkios“ procedūros kategoriją.

1.6. Direktyvoje turėtų būti numatytas reikalavimas, kad nežmoginiai primatai, vos tik atsiras tokia galimybė, gyvūnų bandymams galės būti naudojami tik tokiu atveju, jei jie yra nelaisvėje užaugintų nežmoginių primatų palikuonys.

1.7. Direktyvoje turi būti aiškiai nurodyta, kad ji neapriboja valstybių narių teisės taikyti ar patvirtinti griežtesnius laboratorinių gyvūnų priežiūros ir laikymo reikalavimus.

1.8. EESRK ragina mokslo bendruomenę pripažinti, kad jos mokslinių tyrimų programos tiek teoriniu, tiek ir praktiniu požiūriu gali būti sudaromos taip, kad visiškai atitiktų „trijų R“ tikslus, ir kviečia laikytis šio pažangaus principo.

2. **Įžanga**

2.1. Gyvūnų (naminių ar ūkiuose auginamų) gerovę ir apsaugą reglamentuoja daugybė Europos Sąjungos (ES) direktyvų, sprendimų ir reglamentų. 1997 m. Amsterdamo sutarties Protokolu Nr. 33 dėl gyvūnų gerovės [1] norėta „užtikrinti geresnę gyvūnų, kaip juslių gyvių, apsaugą ir pagarbą jiems“. Prigimtinis gyvūnų

[1] OL C 340, 1997 11 10.

statusas yra aukštesnis už nuosavybės ar daiktų, todėl mūsų elgesį su jais turėtų reguliuoti ir etinės normos, ir taisyklės. Taigi ES pripažino, kad gyvūnai yra jaučiantys sutvėrimai, nes, kaip ir mes, jaučia skausmą ir malonumą, jie suvokia savo egzistenciją ir nori maloniai ir ilgai gyventi. Kai kurių šių gyvūnų rūšių nervų sistema yra panaši į žmogaus, todėl jie yra plačiai naudojami atliekant įvairios paskirties laboratorinius bandymus. Tokių bandymų rezultatai gali teikti tam tikrą naudą žmogui, patiems gyvūnams ir aplinkai, bet kartais jie gali sukelti gyvūnams baimę, kančią ir tapti jų mirties priežastimi.

2.2. Iš šios direktyvos, kuria iš dalies keičiami nuo 1986 m. priimti teisės aktai ([2]), matyti, kaip keičiasi požiūris į gyvūnų naudojimą. Neseniai pakoreguotos gyvūnų skerdimo ir vežimo direktyvos, pasiūlytas Bendrijos gyvūnų apsaugos ir gerovės veiksmų planas. Apie tai Komitetas neseniai jau yra pareiškęs savo nuomonę ([3]). Šiais metais Europos Sąjungoje įsigaliojo beveik visiškas draudimas prekiauti kosmetikos gaminiais, kurie buvo išbandyti su gyvūnais, ir draudimas daryti bet kokius su kosmetikos gaminiais susijusius bandymus su gyvūnais ([4]).

2.3. Siūloma direktyva dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos papildys šiuos teisės aktus. Joje visiškai pripažįstamas visuotinis tikslas (dėl kurio iš esmės yra sutarusi platesnė mokslininkų bendruomenė) laikytis gyvūnų naudojimo moksliniams tyrimams pakeitimo, mažinimo ir to naudojimo sąlygų gerinimo principo (vadinamojo „trijų R“ principo – angl. *Replacement, Reduction and Refinement*). Todėl Komiteto nuomonėje nagrinėjama, ar siūloma direktyva bus prisidėta prie šio tikslo ir kaip bus suderinti gyvūnų gerovės, žmogaus interesų ir mokslo pažangos aspektai.

3. **Siūlomos direktyvos santrauka**

3.1. *Taikymo sritis ir leidžiama paskirtis*

3.1.1. Ši direktyva bus taikoma mokslo tikslais auginamiems arba naudojamiems gyvūnams (daugiausia stuburiniams). Ji netaikoma žemės ūkio, būtinosios gyvūnų priežiūros ir veterinarijos veiklai. Gyvūnus leidžiama naudoti šiais tikslais: fundamentiniams tyrimams, kuriais siekiama tobulinti biologijos arba elgsenos mokslų žinias; tyrimams, kuriais siekiama išvengti ligos, taip pat ligos profilaktikos, diagnozavimo ar gydymo tikslais arba norint įvertinti, nustatyti, kontroliuoti ar pakeisti fiziologinę būklę; vaistų, maisto produktų ar kitų produktų kūrimui, gamybai ar tikrinimui siekiant pirmiau minėtų tikslų; dėl aplinkos apsaugos siekiant užtikrinti žmonių gerovę; moksliniams tyrimams, kurių tikslas – išsaugoti rūšis; mokymosi aukštojo mokslo įstaigose arba tolesnio mokymosi ir teismo ekspertizės tikslais.

3.2. *Gyvūnų rūšys*

3.2.1. Primatai mokslo tikslais auginami ir gali būti naudojami tik tokioms procedūroms, kurios atliekamos „siekiant išvengti pavojų žmonių gyvybei keliančių ar sekinančių būklių, užkirsti joms kelią, jas diagnozuoti ar gydyti“. Draudžiama naudoti žmogbeždžiones, tačiau pasiūlyme yra „apsaugos sąlyga“, numatanti, kad valstybės narės, Europos Komisijai pritarus, gali leisti jas naudoti mokslo tikslais, jeigu būtina imtis veiksmų rūšiai išsaugoti arba veiksmų, susijusių su netikėtu ligos, keliančios pavojų žmonių gyvybei, protrūkiu. Nykstančios rūšys gali būti naudojamos tik perkėlimo ar taikomiesiems moksliniams tyrimams ir bandymams, tačiau ne fundamentiniams tyrimams. Negalima naudoti benamių ir sulaukėjusių gyvūnų, negalima gyvūnų gaudyti laisvėje, išskyrus atvejus, kai tokius veiksmus pateisina turimi moksliniai įrodymai. Be to, paprastai laboratorijose naudojamos rūšys (pelės, žiurkės, jūrų kiaulytės, žiurkėnai, smiltelės, triušiai, varlės, šunys, katės) turi būti specialiai užaugintos naudoti procedūroms.

3.3. *Procedūrų sunkumas*

3.3.1. Visos procedūros pagal sunkumą yra suskirstytos į keturias kategorijas: „lengva“, „vidutinio sunkumo“, „sunki“ ir „be galimybės atgaivinti“ (gyvūnas nugaišinamas dar neatsigavęs po bendrosios anestezijos). Komisija nustatys procedūrų klasifikavimo kriterijus, kuriuos patvirtins reguliavimo komitetas. Šie kriterijai yra susiję su atitinkamomis priežiūros ir gerovės priemonėmis ir su „pakartotiniu gyvūnų naudojimu“ atliekant bandymą. Beje, taikomi tam tikri apribojimai.

3.4. *Leidimas*

3.4.1. Asmenys turi gauti leidimą procedūroms kontroliuoti ar atlikti, gyvūnams nugaišinti humanišku būdu ir gyvūnus prižiūrintiems darbuotojams kontroliuoti. Įstaigos turi gauti leidimus gyvūnams veisti, tiekti ir naudoti procedūroms. Už projektus ir reikalavimų nesilaikymą atsako konkretūs žmonės. Kiekviena įstaiga privalo turėti nuolatinį etinio vertinimo organą. Valstybės narės paskirta kompetentinga institucija leidimą įgyvendinti projektą gali išduoti ne ilgesniam kaip ketverių metų laikotarpiui atsižvelgdama į skaidriai atliktą, moksliniais arba teisiniais argumentais pagrįstą etinį vertinimą; ir į tai, ar rengiant projektą taikytas „trijų R“ principas; kartu ir į atitinkamų procedūrų sunkumą bei žalos ir naudos analizę (ar gyvūnas naudojamas ir kenčia dėl tikėtinos mokslo pažangos, kuri galiausiai atneš naudos žmonėms, gyvūnams arba aplinkai).

([2]) OL L 358, 1986 12 18.

([3]) OL C 28, 2006 2 3, p. 25. OL C 151, 2008 6 17, p. 13. OL C 161, 2007 7 13, p. 54. OL C 324, 2006 12 30, p. 18, 2009 m. gegužės 13 d. priimta EESRK papildoma nuomonė.

([4]) OL L 262, 1976 9 27, OL L 66, 2003 3 11.

3.4.2. Paraiškoje projekto leidimui gauti būtina pateikti netechninio pobūdžio projekto santrauką. Valstybės narės gali nuspręsti, kad su primatais nesusijusiems projektams, jei pagal projektą bus atliekamos tik „lengvos“ procedūros, gali būti teikiama supaprastinta projekto paraiškos teikimo tvarka (į kurią tokia santrauka yra įtraukta).

3.5. *Priežiūra ir patikra*

3.5.1. Pataisius Europos Tarybos konvencijos dėl eksperimentiniais ir kitais mokslo tikslais naudojamų stuburinių gyvūnų apsaugos (Europos Taryba, Europos sutartys, ETS Nr. 123), laboratorinių gyvūnų laikymo ir priežiūros gaires, daugelis šių gairių taps privalomais reikalavimais. Visos valstybės narės turės užtikrinti tinkamą infrastruktūrą ir pakankamą kvalifikuotų inspektorių skaičių. Nacionalinė valdžios institucija kiekvienos įstaigos patikrą turės atlikti bent du kartus per metus. Bent viena iš jų atliekama iš anksto nepranešus. Didesnės įstaigos tikrinamos dažniau. Pasiūlyme yra nuostata, numatanti, kad Komisija gali vykdyti infrastruktūros ir nacionalinių patikrų atlikimo kontrolę. Direktyvoje reikalaujama kruopščiai registruoti informaciją apie gyvūnų kilmę, naudojimą, atidavimą privačiam laikytojui ar sunaikinimą, o šunims, katėms ir nežmoginiams primatams numatytos papildomos nuostatos.

3.6. *Alternatyvūs gyvūnų naudojimo būdai*

3.6.1. Valstybė narė pripažįsta kitoje valstybėje narėje teisėtais būdais atliktų bandymų duomenis – taip norima išvengti procedūrų kartojimo. Visos valstybės narės turi prisidėti prie alternatyvių metodų, kuriems nenaudojami gyvūnai, kūrimo ir paskirti nacionalinę etaloninę laboratoriją, kuri tvirtins alternatyvius metodus. Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, nustatys nacionalinių etaloninių laboratorijų prioritetus ir koordinuos jų veiklą. Jeigu egzistuoja bandymo metodas, kuriam nereikia naudoti gyvūnų, ir jeigu juo galima pakeisti tam tikrą procedūrą, valstybės narės turi pasirūpinti, kad būtų taikomas alternatyvusis metodas. Valstybės narės taip pat privalo užtikrinti, kad projekte būtų naudojama kuo mažiau gyvūnų, tačiau šis reikalavimas neturi pakenkti projekto tikslams.

4. **Bendrosios pastabos**

4.1. Informacijos apie eksperimentus su gyvūnais vis daugėja, tačiau laboratoriniams bandymams naudojamų gyvūnų skaičius pastaruoju metu ėmė augti ir, dabartiniais duomenimis, jų skaičius Europoje sudaro mažiausiai 12 milijonų. Į šį skaičių nepatenka „atliekami“ gyvūnai, t. y. tie, kurie auginami, bet nenaudojami, ir vėliau sunaikinami, taip pat specialiai auginami gyvūnai, kurie vėliau nugaišinami, o jų audiniai naudojami bandymams. Tikslesnius naudojamų gyvūnų skaičius (apie kuriuos pranešama savanoriškai) Komisija yra paskelbusi Bandymams ir kitiems mokslo tikslams naudojamų gyvūnų statistikos penktojoje ataskaitoje (2007 m. lapkričio 5 d.). Joje minimi tokie pavyzdžiai: graužikai ir triušiai sudaro 77,5 proc., paukščiai 5,4 proc., o nežmoginiai primatai 0,1 proc. visų bandymams naudojamų gyvūnų. Šį reiškinį iš dalies galima paaiškinti tuo, kad mokslininkai linkę naudoti genetiškai modifikuotus gyvūnus. Kita priežastis – teisėtiems bandymams keliami nauji reikalavimai, pavyzdžiui, REACH teisės aktas ([5]). Susirūpinimą dėl reglamento REACH įtakos bandymams su gyvūnais išsako gyvūnų gerovės organizacijos. Jų nuomone, bandymų su gyvūnais padaugės. Kiti – pavyzdžiui, Pasaulio gamtos fondas http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/aniamltesting03.pdf (tik anglų kalba) nurodo, kad aplinkos tausojimas ilgainiui gali duoti gyvūnams labai gerų rezultatų.

4.2. Biomedicininius mokslinius tyrimus atliekančios įstaigos yra paprašiusios išaiškinti ne vieną su siūloma direktyva susijusį klausimą. Galima sakyti, kad didžiausią susirūpinimą kelia padidėsiantis administracinis krūvis ir biurokratija, ir tai, kad gali susilpnėti teisė saugoti konfidencialius mokslinius tyrimus, tačiau tuo pat metu informacija ir procedūros taps prieinamesnės įvairiems judėjimams. Asmenys, naudojantys gyvūnus bandymams, neretai piktinasi, kad visuomenė ir tam tikri judėjimai atsisako pripažinti, jog bandymai su gyvūnais dažniausiai atliekami kraštutiniu atveju, nes yra brangūs ir nevienareikšmiškai vertinami etiniu požiūriu. Komitetas mano, kad mokslo pasaulis gali iš dalies argumentuoti pirmiau aprašytą praktiką, bet į visus šiuos klausimus jau buvo visapusiškai atsižvelgta rengiant direktyvą.

4.3. Reikėtų pažymėti, kad bandymams naudojamus gyvūnus pakeitus kitais metodais įmonės galiausiai turėtų komercinės naudos. Bandymai su gyvūnais yra brangūs ir atima daug laiko, todėl alternatyvūs metodai atvertų naujų komercinių galimybių.

4.4. EESRK mano, kad direktyvos pasiūlyme ne iki galo pasinaudota galimybe apžvelgti pažangą, padarytą atliekant bandymus be gyvūnų. Komisija neturi jokio teisinio pagrindo reikalauti, kad būtų suderintos valstybių narių mokslinių tyrimų peržiūros procedūros, todėl EESRK abejoja, ar kiekvienos valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos sugebės tvarkyti ir tinkamai pasinaudoti duomenų bazėmis, kuriose sukaupti duomenys apie bandymus su gyvūnais, prieš duodamos leidimą vykdyti projektą ir atlikti procedūrą. Komisija turėtų imtis visų galimų priemonių, kad nacionalinės institucijos, atsakingos už leidimų išdavimą, ir, atitinkamai, nacionaliniai alternatyvių bandymų metodų tvirtinimo centrai būtų gerai informuoti apie kitų šalių analogiškų institucijų veiklą ir galėtų rengti bendrus modelius, kad būtų išvengta vidaus rinkos iškraipymo.

([5]) OL L 396, 2006 12 30.

4.5. Kai kuriose valstybės narėse bandymų su gyvūnais klausimas yra itin opus ir visuomenė jam skiria daug dėmesio. EESRK mano, kad savo nuomonėje atspindi labiausiai paplitusius požiūrius: Komitetas nori, kad gyvūnai kuo mažiau kentėtų, tačiau tuo pat metu pripažįsta, jog bandymai kartais yra reikalingi vardan aukštesnių tikslų.

5. **Konkrečios pastabos**

5.1. Komitetas sutinka, kad siūloma direktyva gali sumažinti bandymams naudojamų gyvūnų, skaičių ir padidinti bandymams naudojamų gyvūnų gerovę. Ilgalaikis direktyvos tikslas būtų gerokai sumažinti bandymams naudojamų gyvūnų skaičių, bet tikslūs uždaviniai gali duoti priešingą rezultatą – paskatinti atlikti leidžiamus bandymus užsienyje. Vis dėlto Komisija turėtų ieškoti būdų bandymams naudojamų gyvūnų skaičiui kontroliuoti ir, prireikus, keisti savo poziciją. Tam gali reikėti naujų ir kiekvienam sektoriui vis kitokių duomenų rinkimo ir kontrolės metodų. Kai kurie iš jų nepateks į šios direktyvos taikymo sritį.

5.2. Šiuo metu Europos Sąjungoje kuriami alternatyvūs metodai daugiausia yra sutelkti į reguliuojamąja toksikologiją, kuri sudaro mažiau nei 10 proc. gyvūnų bandymų. Būtų nepaprastai gerai turėti bendrą Europos Sąjungos poziciją alternatyvių metodų visuose mokslinių tyrimų sektoriuose, kuriuose naudojami gyvūnai, kūrimo klausimu (44–47 straipsniai), turint omenyje tai, kad labai svarbu bus prižiūrėti, kaip vykdomas koordinavimas. Kadangi alternatyvūs metodai bus taikomi vis dažniau, daugiau darbo turės daugiadalykinės mokslininkų grupės ir teisės aktų leidėjai, reikės ir didesnės Europos alternatyvių bandymų metodų tvirtinimo centro, kurį ES įsteigė 1991 m., ir kitų Europos bei nacionalinių centrų paramos. Europos alternatyvių bandymų metodų tvirtinimo centro vaidmuo turėtų būti išplėstas: jis turėtų ne tik remti mokslinius tyrimus, bet ir būti vienu svarbiausių koordinatorių, besirūpinančiu, kad alternatyvūs metodai prigytų. Be to, Komitetas rekomenduotų Europos Sąjungos kompetencijos centrą, kuris visose gyvūnų naudojimo srityse (taip pat fundamentinių tyrimų medicinoje) propaguotų ir teiktų pirmenybę „trijų R“ principui. Šio centro kompetencijos sritis būtų kur kas platesnė už Europos alternatyvių bandymų metodų tvirtinimo centro.

5.3. REACH reglamentą gali būti gana sunku įgyvendinti tiek mokslinių tyrimų sektoriui, tiek reguliavimo institucijoms, ypač jei bus stengiamasi laikytis tvarkaraščio. Tačiau reglamentas suteikia galimybę rengti laipsniškas bandymų strategijas, kurios ne tik leis kurti alternatyvius metodus ir palengvinti gyvūnų kančias, bet ir pagerins informacijos kokybę, o atsiradus naujiems, efektyvesniems metodams, sumažins šio sektoriaus sąnaudas. Apie bandymus, suskirstytus į pakopas ir paremtus Europos alternatyvių bandymų metodų tvirtinimo centro darbo rezultatais, yra rašęs ne vienas autorius, todėl į šį klausimą vertėtų atsižvelgti. Šiais principais jau vadovaujamasi, ypač Šiaurės Amerikoje.

5.4. Komitetas sutinka su daugumos mokslininkų nuomone, kad bandymai su gyvūnais buvo ir bus vertingi atliekant mokslinius tyrimus. Vis dėlto bandymų su gyvūnais klausimą turėtų svarstyti kuo platesnis mokslo bendruomenės ratas, kad būtų įsisąmoninti šiuo metu taikomų principų trūkumai. Be to, norint išsiaiškinti, dėl kokių priežasčių atliekami tam tikri eksperimentai, reikėtų išanalizuoti visus bandymų metodus. Jei manoma, kad tam tikra mokslinių tyrimų programa, pagal kurią bandymams naudojami gyvūnai, yra abejotinos vertės, jai pirmumo tvarka turėtų būti kuriami alternatyvūs bandymų metodai. Komitetas palankiai vertina numatomą gyvūnų naudojimo procedūrų naudos vertinimą atgaline data ir mano, kad jis bus naudingas, jei bus vertinamos visos procedūros (kad būtų išvengta nereikalingo gyvūnų naudojimo), ir nuramins kai kuriuos suinteresuotuosius subjektus, kuriems kelia susirūpinimą kai kurių gyvūnų naudojimo procedūrų prasmė.

5.5. Komitetas pritaria numatomam procedūrų sunkumo klasifikavimui atsižvelgiant į kančios stiprumą bandymo metu. Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į „sunkius“ bandymus ir stengtis ieškoti humaniškų alternatyvų. Intensyvų skausmą, kančią ar baimę galinti sukelti procedūra turėtų būti atliekama tik tokiu atveju, jei nėra kitų veiksmingų alternatyvių tyrimų, kuriuos naudojant būtų galima ištirti kai kurias žmogaus sveikatą labai žalojančias ligas.

5.6. Direktyvoje reikalaujama, kad visos valstybės narės prisidėtų prie „trijų R“ principus propaguojančių metodų ir procedūrų kūrimo ir naudojimo, kad bandymams būtų naudojama mažiau gyvūnų ir jie mažiau kentėtų. To iš dalies būtų galima pasiekti, jei eksperimentai būtų geriau planuojami, bandymai nebūtų kartojami ir nebūtų atliekami bereikalingai platūs bandomieji tyrimai. Būtina remti metodus, kuriuos taikant sumažėtų bandymams naudojamų gyvūnų skaičius, pagerėtų jų naudojimo sąlygos arba gyvūnai iš viso nebebūtų naudojami bandymams pagal kompleksines bandymų strategijas (pavyzdžiui, atliekant *in vitro* bandymus), kiekybinį struktūros ir savybių ryšį (QSAR), ekspertines sistemas, kompiuterinį modeliavimą ir statistikos metodus. Valstybės narės taip pat turėtų paskirti įstaigą, atsakingą už ataskaitų apie tokias iniciatyvas teikimą, ir tokiu būdu užtikrinti alternatyvių bandymų būdų kūrimą ir taikymą.

5.7. Komitetas palankiai vertina tai, kad direktyvoje beveik visiškai uždrausta naudoti žmogbeždžiones.

5.8. Komitetas supranta, kad nežmoginiai primatai ir toliau bus naudojami konkretiems moksliniams tikslams, tačiau mano, kad sukūrus pakankamai daug alternatyvių metodų reikėtų užsibrėžti ilgalaikį tikslą visiškai nebenaudoti jokių primatų. Tačiau kol kas direktyvoje turėtų būti numatytas reikalavimas, kad nežmoginiai primatai, vos tik atsiras tokia galimybė, gyvūnų bandymams galės būti naudojami tik tokiu atveju, jei jie yra nelaisvėje užaugintų

nežmoginių primatų palikuonys. Kompetentingos valdžios institucijos gali leisti nesilaikyti šio reikalavimo, jeigu pateikiama mokslinių įrodymų (10 straipsnis). Kadangi padėtis nėra visiškai aiški, EESRK siūlytų Komisijai praėjus penkeriems metams nuo direktyvos įsigaliojimo atlikti gyvūnų gerovės vertinimą ir direktyvos reikalavimų pagrįstumo vertinimą.

5.9. Šiuo metu direktyvoje reikalaujama, kad valstybės narės taikytų būtiniausius IV priede nustatytus priežiūros ir laikymo standartus. Komisija, atsižvelgdama į technikos ir mokslo pažangą, šiuos standartus gali koreguoti pagal siūlomą komiteto procedūrą ir paskelbti juos privalomais (32 straipsnis). Sutarties 95 straipsnis (teisinis šio direktyvos pasiūlymo pagrindas) valstybėms narėms numato tik labai tikslias griežtesnių standartų taikymo procedūras. EESRK norėtų, kad neliktų neaiškumų, ir prašytų, kad į 32 straipsnį būtų įrašytas aiškus teiginys, kad direktyva neapriboja valstybių narių teisės taikyti ar priimti griežtesnes laboratorinių gyvūnų priežiūros ir laikymo priemones.

5.10. Direktyvoje reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad sprendimas išduoti leidimą būtų priimtas ir naudojimo įstaigai apie tai būtų pranešta ne vėliau kaip per 30 dienų nuo paraiškos pateikimo. Jeigu valstybė narė per šį laikotarpį sprendimo nepriima, laikoma, kad leidimas išduotas, jeigu pagal atitinkamą projektą atliekamos tik kategorijai „lengva“ priskiriamos procedūros ir jose nenaudojami nežmoginiai primatai (43 straipsnis). EESRK šią nuostatą laiko nepagrįsta ir mano, kad ji neturėtų būti taikoma tuo atveju, kai etinis vertinimas yra neatsiejamas nuo leidimo vykdyti projektą suteikimo procedūros.

2009 m. gegužės 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas

Mario SEPI